

je razposlalo ukaz, po katerem mora 6 tednov cela knježevina žalovati in ostane v stanu vojske. 150.000 vojakov je oboroženih in na nogah. Ukaz zapoveda dalje uradnikom in ljudstvu, da se morajo držati dozrajne postave. Skupščina se mora sniti 2. julija in 21. julija se bode volil prihodnji vladar. — Zadnji knjez je bil ljubljn od naroda, on je Srbijo vredil in jo je očistil od Turkov in vendar so se našli hudodelniki ki so mu vzeli plemenito življenje! — Mihael je bil prvi rodoljub Srbski, on je stopal temeljno naprej in je pokazal, ko dozda noben vladar, da je bil vreden prestola srbskega. Zguba je strašna za celo Jugoslovanstvo, ker knjez je bil navdušen za to misel, da se osvobodijo brati v Turški in zdaj v naj važnejšem času je pal, nedolžna žrtva! V Srbe pa stavimo popolno zaupanje, da se bodo vsikdar vredne izkazali svojih slavnih prednikov.

Svečanost pokladanja temeljnega kamena českemu gledišču v Pragi.

(Konec.)

Predzadnji oddelek so činili zastopniki mestjanske resurze, bralnega-obrtniškega društva in mnogih drugih društev in dobrovolci glediščnih iger. — V zadnjem oddelku prevoda je šlo 60 družeb s svojimi bandami in banderi, družvo delavcev „Oul“ in delavci iz dežele, pred kterimi je šla banda skupščine rudarjev iz Kladna s svojim banderom; za njo pa neprevidljiva množina raznih banderij, izmed kterih samo nekatere omenimo. Mnoge banderije so bile v bogati narodni obleki. Posebno se je dopadla banderija Kraljevičnega mesta; jezdec te banderije so imeli črno-žamatne ozke jopiče z gostimi srebrnimi gombi okol pleč, pa ogrneno lahko čamaro, kakor, nosijo Ogri ogrneno atilo.

Po tem, ko je bilo že vse v redu se je začelo podpisovati vstanovitno pismo, dokler je to trajalo so vse nasoočevske družbe pevale slovesnostno pesem, ktero jo je za to svečanost zložil kapelni mojster Šebor; ta pesem se je pevala tako dolgo, dokler pismo ni bilo podpisano, v bakreno škatico djano in v votlino temeljnega kamena vloženo. V škatici se nahaja zvun imenovanega pisma različni srebrni, bakreni in papirnati denar in celo jedna zlo raztrgana desetica; košček od one kamene klopi, na kateri je Hus v ječi v Konstanu počival in košček morda od stene one sobice, v kateri je svoje zadnje dni preživel. Vse to se nahaja v einasti zunaj bakreni škatici, ktera je hermetrično zadelana se spustila po črleno-belih svilnih trakih v votlino temeljnega kamena. Ko se je to storilo je govoril svoj globoko segajoči navdušljivi slovesni govor g. dr. Sladkovsky in je bil večkrat s živim „Slava“ klicem pretrgan.

Po slovesnem govoru se je začelo s kladvom na kamen trkati in sicer po redu, ki ga je odločil odbor slovesnosti.

Naj prej je vdaril oče Palacky in rekel: „V imenu Českega in Moravskega naroda“. Ko se je tudi to dovršilo je vse ljudstvo vstalo, se odkrilo in je začelo pevati česko narodno slovesno pesem. Ko je ta bila končana je bil odhod.

Popoldne so se zbrali Pražani in mnogi gosti k narodni veselici v Belvederu. Konec prvega slovesnega dana je činila lepa glediščina igra v gledišču v Novem mestu.

Konec celi svečanosti pokladanja temeljnega kamena českemu gledišču je činil drugi dan veliki banket v sofinji dvorani, k kteremu je došlo više 400 gostov. Da pa se je tudi celi slovanski svet prav obilno in navdušeno te, velike svečanosti vdeležil kaže naj bolj to, da je zbor svečanosti on dan prijel više 200 telegramov iz vsega slovanskega sveta. Da pa je ta svečanost tudi zlo v oči zbadala vsem nasprotnikom Slovanov, kažejo naj bolj grdi napadi njihovih nesramnih časnikov proti česki svečanosti. Take grdobne vendar ne vzamejo svetlobe temu lepemu dnevu česke zgodovine.

T.

Gospodarske stvari.

Mačka v vreči (žaklju), vaga pri hiši.

(Konec.)

Še bolje izurjen, kakor kupec, seno kupuje, pa je mesar in živinotržec, ki vole, krave, svinje, teleta itd. kupuje. In

vendar zanemarja gospodar pri prodaji teh živali tudi pri takih, ktere bi se celo lahko z vsako vago s kembelnom (Schnellwage) zvagale, določiti jih vrednost po teži, ker ali nima vage pri hiši, ali pa noče sčesda mesarja, pekarja, ali krčmarja za njo prositi. Rajši proda tele ali svinjo po okomeri kakor „mačko v vreči“ in tako se naj večkrat primeri, da dobi samo 80—90 funtov plačanih mesto 100, ktere bi morebiti žival vagala. Mesar pa kupi zavezano vrečo le samo tedaj, kedar gotovo ve, — na to se smeš zanesti — da kupi mesto mačke naj manj ovce v vreči.

Naj gotovejši in pravičnejši kup in prodaja takih stvari ostane zmirom ona, ktera se ravna po teži; celo pri prodaji zrnja bi morala le samo teža cenno odločiti, ker jeden vagan pšenice, ki 90 funtov vaga, je gotovo več vreden, kakor on, ki vaga samo 80 funtov.

Zatoraj bi moral imeti vsak dober gospodar vago pri hiši in bi moral vse vagati, kar se namreč vagati da, kar proda ali kupi če to stori se mu gotovo ne bo nikdar primerilo da bi kupil ali prodal „mačko v vreči“; ker, „kar vaga to ima“ pravi stari pregovor in pri tem se ne more zgoditi krivica niti kupcu, niti prodavcu. Če ti zato nekoliko poglavi hodi in si misliš, da ti mlinar premalo moka dava, zvagaj zrnje in kedar iz mlina dobiš moko zvagaj tudi njo in tako se boš celo lahko prepričal ali je mlinar pošten ali ne. —

Če si kupil funt mesa in misliš, da si dobil samo $\frac{3}{4}$ funta, vzemi vago in se prepričaj o teži; če si kupiš sveč, kterih 10 bi moralo funt težiti, ti pa si morebiti misliš, da si dobil take, kterih gre 12 na funt, vzemi vago in se boš taki prepričal, kako sestvar ima; če še kupiš moka in misliš, da si dobil premalo, ker je posoda, v kateri se ti je moka merila, vaga celo rahlo z moko napolnjena, kupi si prihodnjič moko na vago, ker, „kar vaga, to ima“, ne pa vsikdar to, kar meri.

Res je, da se ne more vse tak lahko vagati kakor funt sveč; prase, tele, vol, krava se ne more v vagino skledo deti in zvagati, in vaganje teh živali je že po sebi za marsikterega težavno. Občuten človek poprek že s težkim srcem gleda, če se nevsmiljeno s živalimi ravna posebno s teleti ali s svinjami, ki se prej, ko se na vago spravijo, morajo na tla vrči, in sicer večkrat tako, da jim vse kosti pokajo, na to se jim poklekne nevsmiljeno na vrat, da se skorej zadušijo in jim oči iz glave silijo in revčekom jezik za jeden pedenj iz goba izleze, in še le zdaj se jim noge svežejo in se na pol mrtve na vago obesijo. — Da je tako mrsko ravnanje za živali res velika muka, kaže naj bolj to, da na ta način vagane in spet na tla spuščene niti stati ne morejo.

Če ravno pa je vezanje živali, zatoraj, da bi se lože vagele, res prava sirovost, vendar tudi ni potrebno, da bi se morale zatoraj kupiti ali prodati ko „mačka v vreči“, ker še se nahajajo drugi celo prosti načini in pomočki, po kterih se te živali celo lahko, na vagi na steder (Schnellwage) zvagajo, brez da bi potrebno bilo jim noge zvezati, da jim žnora v kožo reže, in brez da bi potrebno bilo je slabo končki na vago vesiti.

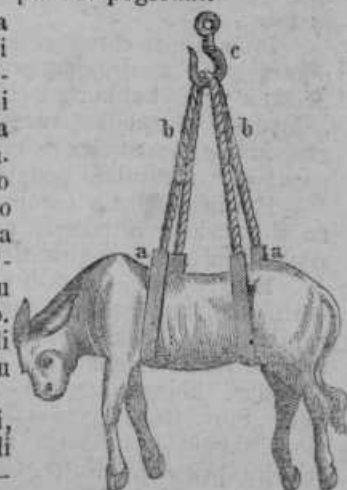
Prost in izvrsten pomoček, po kterem se manjše živali, kot teleta, svinje, ovce, koze itd. celo lahko vagajo, je tako imenovani trak za vaganje, ki se že v spodnji Avstriji po sejmi in pri hišah dalje rabi in ki še pri nas ni poznani. Cela priprava je tako prosta, da ti bo taki zadosti jasna, če samo na poleg stoječo podoba pogledaš.

Doljni del (a a) tega traka za vaganje, na kterem telo živali leži, je napravljen iz precej širokega oramnika (gurte), gornji del pa (b b) iz prostega vožinea (strik). (c) pa je kavkelj vagin.

Taki trak za vaganje si lahko vsak sam napravi in velja samo neke krajezarje, navadna vaga na steder velja tudi samo neke goldinarje in vse to se gospodarju spet bogato izplati taki prvo leto.

Na ta način vagane živali se ne mučijo in so pri vaganju celo mirne.

Vago v hišo tedaj, gospodarji, da ne boste dalje več prodavali ali kupovali „mačke v vreči“. —

Ali si kaj pridobimo s tem, da bode v prihodnje kuhinjska sol za 2 gld. 48 kr. cenejša, živinske soli pa ne bode več?

Večina poslancev, ki je v državnem zboru to postava sklenila, misli, Bog ve kakošno dobroto je človeku skazala; ali pogledimo to od njih imenovano „dobroto“ bolj na tanko.

Cent kuhinjske soli, ki je dozdaj veljal okoli 8 gld. 50 kr. bode v prihodnje za dva gld. 48 kr. cenejša, — po takem bode cent veljal okoli 6 gld. čeravno ima naše cesarstvo toliko soli in se tako majhnimi stroški prideluje, da bi lahko bila polovico cenejša. Ali tudi to znižanje soli bomo morali drago plačati in sicer s tem, da za živino ne bomo več dobivali soli, ki se je dozdaj po 2 gld. 80 kr. prodajala. Kar je tedaj edna roka dala, je vzela druga. Kmetijski gospodarji potrebujejo za živino soli, ako je hočejo s pridom rediti, — ker pa si ne morejo kupiti živinske, morali bodo dati kuhinjsko. Dozdaj se je kuhinjska kupovala po 8 gld. 50 kr. in živinska po 2 gld. 80 kr. cent, skupaj tedaj ta 2 centa po 11 gld. 30 kr. v prihodnje bo moral za ravno to potrebo (2 centa po 6 gld.) plačati 12 gld. Po takem se tedaj za veliko večino kmetijskih ljudi, ki za živino potrebujejo soli, sol nikakor ni znižala, ampak podražila.

Minisier kmetijstva sicer išče sredstva, kako bi se dala iz kuhinjske soli delati taka živinska, da bi je človek ne mogel uživati, in po tem bi se sopot vpeljala živinska sol. Ali skrivnosti, katerih iskati vsemu drugemu svetu ni bilo potreba, kako da jih išče ravno naša država soli toliko polna kakor nobena druga?

„Nov.“

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del IV.

14. Ni nam vendar zadosti železi in vedeti zamenjivati, treba nam je imeti stvari, da jih zamenjujemo t.j., drugič treba je plodne industrije. Da še kdo naj bolj želi žakelj moke ali funt soli, ne more je inače dobiti, ako ne da štacunarju kaj druga veljavnega v zameno. Jako bogat človek napravi na leto mnogo več zamen kakor ubogi, delavec, ki dela za dobro plačo več, kakor kateri se le slabo plačuje, kmetovavec si mnogo več potrebnih in vgodnih mu stvari omisli, t. j. zamen načini kedar mu je dobra letina, nego kedar slaba. A v obče, bogata dežela ima več zamen doma in drugod nego vboga, ktera napreduje več, nego ktera zaostaja, ter ena in ista dežela več v dobi dobre, nego v časih slabe industrije.

15. Tretji pogoj je moralni karakter. Ljudje ne zamenjajo vsikdar ob enem veljavo za veljavo, blago za blago; dostikrat en ali drugi čaka za povratek, kterege ima za zameno svojega blaga dobiti, t. j. da svoje izpravke ali kapital na dobro zaupanje ali kredit. Veči del zamenjivanja ali trgovine teče po zaupanju ali kreditu: a kakšen je kredit takšno je zamenjivanje.

Lehko se nagne tukaj ta nepoštenju; kder pa so ljudje nepošteni, goljufujejo drug drugega v kolikoči in kakoči blaga, kterege medsebeno zamenjujejo. Kder pa se tako godi, se zamenjivanje vedno pomanjšuje; gotovo nikdo, če si le inače pomagati more, z goljufi opravkov imeti neče. Zato so postave ki goljufe silijo pošteno ravnati; kedar so te po vsem pravične in se dobro svršujejo je več obilnega zamenjivanja, nego kedar so nepravične, sebične, enostranske, ter se le slabo in nepošteno rabijo. Tako se tedaj ravnajo po narodnem moralnem karakterju dobre postave, dobro njihovo izvrševanje, dobro izpravljanje in zamenjivanje blaga.

16. V ravno takšnih razmerah je naše zamenjivanje z tuji: če ravnamo z njimi pošteno in prijazno, dohajali bodo rajši z našimi svoje izdelke zamenjivat, nego drugod, kder se tako dobro ne spremaajo. Na ta način mogoče nam bode leže si vsega pridobivati, česar potrebujemo; naša industrija in dober moralen karakter donašal nam bode dober sad in naplačo. Sebično, izlačivno, enostransko ravnanje in politika se sama ubija, sama sebe naškoduje, tako pri celih narodih kakor pri vsakem pojedinem človeku.

(Dalje prihodnjic.)

Dopis.

Iz Maribora. Pri nas se kaže prav dobra letina, vsa zimska žita stojijo izvrstno, so lepo odevela in imajo dolgo in debelo klasje, ravno tako stojijo tudi jara žita, in kuruza (turšica), oves, ječmen, proso, krompir itd. vse raste tako lepo, da je veselje gledati. Iz početka tega meseca je sicer že suša kuruzi začela, nekoliko škodovati, in sploh je bilo že deža potrebno; 10. t. m. smo pa dobili obilno mirnega in toplega deža, ki je spet vse oživel.

V vinogradih se kaže mnogo grozdja in je že tudi lepo ocveto, če nas Bog obvarje hudega vremena, bomo imeli prav obilno bratvo.

V sadovnjakih pa je žalostna prikazen, jabelk in bruske ne bo nič, krivo je morebiti to, da je bilo precej mrzlo, ko so drevesa cvela; črešenj tudi ni mnogo, orehov še je precej videti, marilic, breskev bo zelo malo; samo slive (češplje) so tako zelo polne, da če jih le ostane polovica, kar jih je zdaj na drevesih gledati, jih bomo dobili toliko, kolikor jih ni bilo že mnoga leta.

V vrtih za zelenje so pred dežjem pojele mnoge zemeljske bolhe, mnogo pa je vzela suša; zelja (kapusa) bo tedaj malo, če ne bo izrastlo bolj ono, ki se je po dežu nasadilo.

Če nam Bog ohrani to, kar se nam letos poprek kaže, moramo celo zadovoljni biti.

Od 21. do 21. t. m. bode pri naših č. o. franciškanih v slovenski fari pobožnost in sicer na čast 205 japonskih marternikov, ktere so sv. oče Pij IX. 7. julija 1867 zveličanim prišteli in med kterimi je tudi blizo 50 iz reda sv. Franciška. — Vsak dan bo ob devetih zjutra slovenska pridiga in pevana maša, ob petih popoldne pa nemška pridiga in blagoslov.

Iz Ormuža. F. W.—g. Že večkrat se je bralo po časnikih, kako Ljutomerska čitalnica krepko napreduje, kako pri vsakoj priliki, ktera se joj pruža, narod vzbuja, in kako po svojih pevcih mile glase slovenskih pesem med narod troji in razširjava. Vendar mislim, da ne bode odveč, ako tudi jaz katero o njej pogovorim, posebno zaradi tega, ker jena delavnost ni omejena samo na Ljutomer, ali na ljutomersko župo (faro), nego jen duh je doprl tudi v naš gradič. K temu je pa naj več pripomogel shod, kterege so čitalničini pevcu imeli v Velikonedelji in pa v Središču, ker vsakega izhoda se je vdeležilo več naših mestjanov, ako ravno ne iz narodnega sočutja, nego iz radovednosti. Kakor je obče znano, je naš grad zelo nemškutarski, in ne broji več narodnjakov, kakor kakih 5 ali 6, in še nedavno sem slišal nekega nemškutarja, kako se je bahal, da je naš grad naj solidarnější in naj mirnejši, in da Ljutomerčane izsmehovati more, kteri imajo tako razprtijo „mit den dummen bündischen“. Ali zdaj se je, hvala Bogu, tudi tukaj začelo narodno gibanje vkljub vsemu nasprotovanju nemškutarjev. Zdaj se protivniki penijo od jeze, kakor se je zagorec penil, kadar je mnilo jedel misle da švajcarski sir je, in se pogovarjajo, da jim ne bode več živeti, da ne bodo več mogli uradovati, ako bode ta reč tako napredovala. Nič jim tedaj ne koristijo tisti policaji in žandarji, kteri so bili, kakor se je govorilo, pri izletu ljutomerskih čitalničinih pevcev z nalogom v Središče poslani, naj bi vsakega požirale nemce (germanofaga) na mah v luknjo vtaknoli, ker vkljub vsemu temu se je začel slovenski duh razvijati in naši kmetje spoznavajo, da morajo na svojih nogah stati, ako hočejo sebi in narodu koristiti, oni so osvedočeni, da se sužen večidel le za dobro svojega gospodarja trudi, sam za se pa prazne pene dobiva. Govorilo se je pred nekoliko meseci, da bi se pri nas vtemeljilo narodno gledišče, ali žalibog ta je bila prazna, no nepotrpežljivo pričakujemo zdaj narodno veselico, ktera ima v kratkem biti in k kateri tudi pričakujemo ljutomerske čitalnične pevece. Zadnji čas smo imeli školni odbor voliti, ali obnašali smo se, skoraj bi rekel, brez vsega uma, ker izvolili smo dva mestjana, kterima se pravi, da sta neizmerno slaba prijatelja Slovencev, in pa enega moža iz ptujske župe. Taj odbor je imel važno nalogo voliti župnega učitelja, in od veselja nam je srce poskovalo, ker smo se nadjali, da bodo naši ponemčeni mestjani vsaj v tej važni reči nam in svojim pravični, ker med prošniki je bilo več izvrstnih v vseh školskih predmetih dobro izurjenih možev, — ali ta nam je hudo spodletela. Med prošniki je bil tudi neki mlad zvit mož vetrnjak, kter vsaki veter uboga; pred